

Informatīvais ziņojums par Centrālā Baltijas jūras reģiona pārrobežu sadarbības programmas 2014.-2020.gadam apstiprināšanu un vides apsvērumu integrāciju programmā

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija atbilstoši Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumu Nr.157 „Kārība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (turpmāk – MK noteikumi) VII nodaļā noteiktajam ir sagatavojusi informatīvo ziņojumu par apstiprināto Eiropas Strukturālo un investīciju fondu mērķa „Eiropas teritoriālā sadarbība” Centrālā Baltijas jūras reģiona pārrobežu sadarbības programmu 2014.-2020.gadam (turpmāk – Programma) un tajā integrētajiem vides apsvērumiem, kas izriet no vides pārskatā sniegtajām rekomendācijām un sabiedriskās apspriešanas laikā saņemtajiem komentāriem.

Programmas izstrāde, publiskā apspriede un apstiprināšana

Programmas mērķis ir sekmēt ilgtspējīgu reģiona izaugsmi, panākot līdzsvaru starp ekonomikas un vides interesēm.

Programmas teritorija: Programmas attiecināmie reģioni atrodas Igaunijā, Somijā, tai skaitā Ālandu salās, Latvijā un Zviedrijā. Kopumā (saskaņā ar ES NUTS III klasifikāciju) Programmas teritorijā ir 18 „pamata” un 9 „papildus” reģioni. Attiecināmā teritorija no Latvijas puses aptver Kurzemi, Rīgu, Pierīgu („pamat” reģioni), Vidzemi un Zemgali („papildus” reģioni).

Programmā ir noteikti četri mērķi:

(1) Konkurētspējīga ekonomika

Prioritāte sekmēs Centrālā Baltijas jūras kā uz zināšanām balstīta inovatīva reģiona ekonomikas attīstību un veicināšanu, atbalstot jaunu uzņēmumu veidošanu un veicinot Centrālā Baltijas jūras reģiona mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) ieiešanu starptautiskajos tirgos. Papildus programma koncentrējas uz jauniešu uzņēmējdarbības aktivitāšu palielināšanu sākot no agriem skolas gadiem, kā arī veidojot saikni starp dažādām uzņēmēju paudzēm.

(2) Ilgtspējīga kopīgu resursu izmantošana

Prioritāte ar jaunu inovatīvu metožu un tehnoloģiju palīdzību sekmēs Baltijas jūras aizsardzību un piesārņojuma samazināšanu, kas rodas no atkritumu, bīstamo vielu un toksīnu ieplūdes. Prioritātes mērķis ir ar jūras teritoriālās plānošanas un integrētu piekrastes zonas pārvaldību, aizsargāt reģiona unikālo kopējo dabas un kultūras mantojumu, veicināt ilgtspējīgu jūras ekosistēmu izmantošanu, kā arī uzlabot pilsētu plānošanu un pārvaldību.

(3) Labi savienots reģions

Prioritāte sekmēs pieejamību reģionā, tai skaitā integrēto „zaļo”, multimodālo transporta sistēmu plānošanu, izveidojot un attīstot pilsētvidi, uzlabojot reģionu pilsētu ilgtspējīgu attīstību. Lai uzlabotu reģiona reģionālo un vietējo mobilitāti, kā arī, lai palielinātu reģiona pievilcību apmeklējumu ziņā, tiks atbalstīta Baltijas jūras mazo ostu ilgtspējīga attīstība.

(4) Kvalificēta un sociāli iekļaujoša reģiona attīstīšana

Prioritāte sekmēs vietējo kopienu stiprināšanu, uzlabojot cilvēkresursu prasmes, zināšanas un iedzīvotāju labklājību (jauniešu un gados vecāku cilvēku vidū), īpaši atbalstot profesionālo izglītību un apmācības.

Programma tiek finansēta no Eiropas Reģionālās attīstības fonda (turpmāk – ERAF) līdzekļiem.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2013.gada 22.novembra rīkojumu Nr. 561 „Par uzdevumiem Eiropas Savienības strukturālo un investīciju fondu mērķa ”Eiropas teritoriālā sadarbība” 2014.-2020.gada plānošanas periodam vadības, uzraudzības un kontroles sistēmas ieviešanai” 1.punktu VARAM noteikta par nacionālo atbildīgo iestādi ETS mērķa programmu politikas izstrādei un koordinēšanai. VARAM sadarbībā ar attiecīgo Programmas partnervalstu pārstāvjiem 2012.gadā uzsāka Programmas izstrādi, izveidojot Apvienoto Programmēšanas komiteju, kuras sastāvā tika nominēti par ETS programmu sagatavošanu atbildīgie nacionālo atbildīgo iestāžu un Programmas attiecināmās teritorijas reģionu pārstāvji no Latvijas, Somijas, Igaunijas, Zviedrijas un Ālandu salām.

2013.gada decembrī partnervalstis apstiprināja Programmas projektu. Programmas projektam tika veikta sākotnējā izvērtēšana (*ex-ante*) un stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums atbilstoši prasībām, kas noteiktas direktīvā 2001/42/EC (turpmāk-SEA direktīva). Vides ziņojuma projekts tika izstrādāts 2013.gada decembrī.

Programmas projekts kopā ar stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumu tika nodots publiskajai apspriešanai. Latvijā publiskā apspriešana tika organizēta laikā no 2013.gada 18.decembra līdz 2014.gada 16.janvārim, savukārt sabiedriskās apspriedes sanāksme notika 2014.gada 15.janvārī.

Publiskās apspriedes laikā tika saņemti priekšlikumi ar vides apsvērumiem no Rīgas plānošanas reģiona, Veselības ministrijas, Vides pārraudzības valsts biroja:

| Dokumenta nosaukums | Iebilduma/priekšlikuma iesniedzējs | Iesniegtā iebilduma/priekšlikuma būtība | <u>Nemts vērā/nav nemts vērā</u> |
|--|------------------------------------|--|---|
| Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskata projekts | Rīgas plānošanas reģions | Rekomendācija izstrādāt metodoloģiju, kā izvērtēt projekta ietekmi uz vidi pašiem projektu sagatavotājiem/iesniedzējiem. Metodoloģijas trūkuma gadījumā tiktu radīts administratīvais slogs, izmaksas projektu iesniedzējiem, ņemot vērā, ka būtu nepieciešams vides eksperta ārpakalpojums. | Nemts vērā , Vides novērtējuma ziņojumā iekļauta rekomendācija projekta ietekmes uz vidi novērtēšanai izmantot „Drivers-Pressure-Impact-Response” ietvaru. |
| Programmas | Veselības ministrija | Priekšlikums visā tekstā, | Nemts vērā, precizēti |

VARAMinfo_CB_050115; Informatīvais ziņojums par Centrālā Baltijas jūras reģiona pārrobežu sadarbības programmas 2014.-2020.gadam apstiprināšanu un vides apsvērumu integrāciju programmā

| | | | |
|---|----------------------------------|---|--|
| projekts, Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskata projekts | | kur ir runa par Baltijas jūras piesārņojuma novēršanu, nelietot jēdzienu „toksīni”, piemēram, „Jaunu barības vielu un toksīnu ieplūžu Baltijas jūrā samazināšana” utml., jo šeit visdrīzāk ir domātas kīmiskās vielas , bet toksīni pēc definīcijas ir dzīvo organismu producētas indīgas vielas, piemēram, zilaļģu producēti toksīni. | dokumenti. |
| Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskata projekts | Vides pārraudzības valsts birojs | Rekomendācija arī Vides pārskatā ietvert informāciju par Programmas darbības mērķiem, t.sk. iesaistītajām valstīm un iespējamiem atbalstāmiem pasākumiem, papildus norādot uz to specifiku Latvijas Republikas teritorijā un tās pierobežā. | Daļēji ņemts vērā , Vides pārskatā iekļauta informācija un izvērtējums par Programmas mērķiem un iespējamo atbalsta pasākumu ietekmi uz vidi. Vienlaikus Vides pārskatā sniegts izvērtējums par izvēlēto mērķu iespējamo ietekmi uz vidi Programmas teritorijās kopumā nacionālā, reģionālā vai vietējā līmenī. |
| Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskata projekts | Vides pārraudzības valsts birojs | Rekomendācija Vides pārskata gala versijā iekļaut detalizētāku informāciju par iespējamām vides ietekmēm saistībā ar konkrētu rīcības virzienu realizāciju, galveno uzmanību vēršot uz tām darbībām, kas potenciāli saistītas ar negatīvām gan īstermiņa, gan ilgtermiņa vides ietekmēm (arī specifiski Latvijai), tādējādi sniedzot skaidru un nepārprotamu informāciju, kas izmantojama, lemjot par atbalsta piešķiršanu konkrētiem projektiem. | Daļēji ņemts vērā , Vides pārskatā iekļauta informācija un izvērtējums par Programmas mērķiem un iespējamo atbalsta pasākumu ietekmi uz vidi. Vienlaikus Vides pārskatā sniegts izvērtējums par izvēlēto mērķu iespējamo ietekmi uz vidi Programmas teritorijās kopumā nacionālā, reģionālā vai vietējā līmenī. Vides pārskatā eksperti ierosinājuši programmas līmenī veikt ex-ante vides izvērtējumu projektos plānotajām aktivitātēm, vidus posma ietekmes uz vidi izvērtējumu projekta ieviešanas laikā, kā arī ex-post ietekmes uz vidi novērtējumu pēc projekta īstenošanas. Ex-ante un ex-post izvērtējums rekomendēts kā obligāts projekta sagatavošanas un atskaitīšanās laikā. Projektu līmenī rekomendēts veikt pašizvērtējumu par projekta mērķa un plānoto aktivitāšu potenciālo ietekmi uz vidi (pozitīvi/negatīvi, tieši/netieši). |

| | | | |
|---|---|---|---|
| <p>Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskata projekts</p> | <p>Vides pārraudzības valsts birojs</p> | <p>Programma varētu atbalstīt individuālos plānus un pilotprojektus paredzētajām aktivitātēm identificēto problēmu risināšanai. Raksturojot Programmas ieguldījumu globālu vides problēmu risināšanai, piemēram, CO₂ emisijas samazināšanu, klimata pārmaiņu mazināšanu, autori atzīmē, ka Programma ir izvirzījusi resursu izmantošanas ziņā efektīvu, ekoloģisku un konkurētspējīgu ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni kā vienu no prioritārajiem mērķiem, vienlaikus atzīmējot, ka projektos var atbalstīt arī citus ES prioritāros mērķus. Dalībvalstis var izvēlēties arī citas konkrētas vides jomas, kas var būt jaunas un vēl nav iekļautas vides politikā.</p> | <p><u>Pieņemts zināšanai un izvērtēšanai.</u></p> |
| <p>Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskata projekts</p> | <p>Vides pārraudzības valsts birojs</p> | <p>Vides pārskatā ietverti ļoti vispārēji komentāri negatīvo ietekmju novēršanai. Biroja ieskatā pašreiz izstrādātais Programmas Vides pārskats ir pārāk vispārējs un tajā būtu nepieciešams identificēt būtiskākās iespējamās vides ietekmes Latvijas teritorijā saistībā ar iepriekš minēto Programmas virzienu atbalstu Latvijā. Vides pārskatā būtu jānorāda vismaz uz tādu projektu iespējamību Latvijā teritorijā, kas attiecas uz Direktīvas 2011/92/ES (2011.gada 13.decembris) par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu I pielikumu vai likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 1. pielikumu.</p> | <p>Dalēji ņemts vērā, Ņemot vērā, ka Programma atbalsta pārrobežu sadarbības projektus, nav iespējams iepriekš izvērtēt to potenciālo ietekmi uz vidi katras atsevišķas Programmas teritorijas līmenī. Tā vietā vides eksperti rekomendē veikt iespējamās ietekmes uz vidi izvērtējumu katra projekta līmenī, kā arī programmas līmenī veicot projektā plānoto aktivitāšu ex-ante, vidusposma un ex-post izvērtējumus.</p> |

Publiskās apspriešanas laikā atbilstoši dalībvalstu komentāriem tika veikti precizējumi programmas projektā, ietekmes uz vidi novērtējums netika mainīts. Vides ziņojuma galīgā versija tika iesniegta 2014.gada februārī programmas Kopīgajam sekretariātam.

Balstoties uz publiskajās apspriedēs saņemtajiem komentāriem visās dalībvalstīs, Programmas projekts precizēts un 2014.gada martā APK apstiprināts, iesniegts Eiropas Komisijā 2014.gada jūlijā un apstiprināts 2014.gada 18.decembrī. Programmas apstiprināšanas procesā tika veikti precizējumi, kas neietekmēja saturu, un kuru rezultātā nebija nepieciešams veikt izmaiņas arī vides novērtējuma ziņojumā.

Stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējums, rekomendācijas un to integrācija programmā

Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma mērķis ir izvērtēt Programmas mērķu potenciāli pozitīvu un negatīvu ietekmi uz vidi, ierosinot, kā pozitīvā ietekme var tikt stiprināta, savukārt negatīvā mazināta.

Ietekmes uz vidi novērtējums tika veikts izmantojot „*Drivers-Pressure-Impact-Response*” ietvaru. Šo ietvaru ieteikts izmantot arī programmas un projektu ietekmes uz vidi novērtējuma veikšanai.

Programmas aktivitātes ar ietekmi uz vidi ieteikts balstīt un pamatot ar jau esošiem politikas dokumentiem. Ņemot vērā, ka Programmas teritorija ir Centrālās Baltijas jūras reģions, rekomendēts likt uzsvāru uz politikām un instrumentiem, ko iesaka Baltijas jūras vides aizsardzības komisija – Helsinku Komisija (HELCOM), izmantojot pēdējo aktuālo rīcības plānu. Citas vides politikas, ko ieteikts ņemt vērā ir septītā Eiropas Savienības vides rīcības programma un citi Eiropas Savienības stratēģiskie vides politikas dokumenti. Politikas un rīcības plāni, kuru mērķis ir sekmēt ūdens, gaisa un biotopu labu vides stāvokli atzīmēti kā īpaši svarīgi.

Ietekmes uz vidi novērtējuma rezultātā secināts, ka Programmas prioritātēm ir neitrāla vai netieši pozitīva ietekme uz vidi.

Atbilstoši Vides ziņojumā izteiktajām rekomendācijām projekta pieteikuma veidlapā iestrādāta prasība veikt vides novērtējumu. Programma izmantos sniegto informāciju, lai izvērtētu projekta ieguldījumu vienā no Programmas horizontālajiem mērķiem – ilgtspējīga attīstība.

Pasākumi plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringam

Atbilstoši SEA direktīvas 10.pantam, nepieciešams nodrošināt programmas īstenošanas monitoringu, lai pēc iespējas ātrāk identificētu neplānotos blakus efektus, veicot atbilstošus koriģējošos pasākumus/darbības negatīvās ietekmes uz vidi mazināšanai.

Saskaņā ar vides ziņojuma rekomendācijām, uzraudzība tiks nodrošināta programmas un projektu līmenī.

Izvērtēšana programmas līmenī tiks noteikta izvērtējuma plānā, kas tiks iesniegts Uzraudzības komitejai ne vēlāk kā viena gada laikā pēc programmas apstiprināšanas atbilstoši Regulas (ES) Nr.1303/2013 114.punktam.

Projektu līmenī tiks vērtēts projekta pieteikumā iekļautais plānoto aktivitāšu ietekmes uz vidi novērtējums. Programma neatbalstīs projektus, kuriem būs tieša negatīva ietekme uz vidi un ilgtspējīgu attīstību.

05.01.2015.

1 524

Ilga Gruševa

Attīstības instrumentu departamenta

Teritoriālās sadarbības nodaļas

vecākā eksperte

67026472, ilga.gruseva@varam.gov.lv